

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPOŅISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G.

15. FEBRUĀRĪ

NR. 7 (57)

Biedra J. V. STAĻINA runa

Maskavas pilsētas Staļina vēlēšanu apgabala vēlētāju pirmsvēlēšanu sapulcē 1946. gada 9. februārī

Priekšsēdētājs:

Vārds Josifam Visarionovičam Staļinam.

(Biedra Staļina parādīšanos tribīnē vēlētāji saņem vētrainām ovācijām, kas ilgst dažas minūtes. Visa Lielā Teātra zāle, kājās piecēlušies, apsveic biedru Staļinu. Zālē nepārtraukti skan saucieni: «Lielajam Staļinam urā!», «Lai dzīvo lielais Staļins, urā!», «Mīļotajam Staļinam urā!»)

Biedrs Staļins:

Biedri!

Kopš pēdējām PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām pagājuši astoņi gadi. Tas bija izšķirēja rakstura notikumiem bagāts periods. Pirmie četri gadi pagāja padomju ļaužu sasprindzinātā darbā, realizējot trešo piecgadi. Otri četri gadi aptveņ notikumus karā pret vācu un japāņu agresoriem, — otrā pasaules kara notikumus. Neapšaubāmi, ka karš ir galvenais moments pagājušajā periodā.

Būtu nepareizi domāt, ka otrais pasaules karš sākās nejauši vai arī šo vai citu valstsvīru kļūdu rezultātā, lai gan kļūdas, bez šaubām, bija. Patiesībā karš sākās kā pasaules ekonomisko un politisko spēku attīstības neizbēgamais rezultāts uz modernā monopolistiskā kapitālisma bāzes. Marksisti ne vienu vien reizi teikuši, ka pasaules saimniecības kapitālistiskā sistēma slēpj sevī vispārīgās krīzes un kara sadursmju elementus, ka tādēļ pasaules kapitālisma attīstība mūsu laikā notiek nevis gludas un vienmērīgas uz priekšu virzīšanās veidā, bet ar krīzēm un kara katastrofām. Lieta tā, ka kapitālistisko valstu nevienmērīgā attīstība parasti ar laiku noved pie krasa līdzsvara traucējuma pasaules kapitālisma sistēmas iekšienē, pie kam tā kapitālistisko valstu grupa, kas uzskata sevi par mazāk nodrošinātu ar jēlvielām un tirgiem, parasti mēģina grozīt stāvokli un pārdalīt «iespaida sfēras» savā labā — pielietojot bruņotu spēku.

Tā rezultātā rodas kapitālistiskās pasaules sašķelšanās divās naidīgās nometnēs un karš to starpā.

Varbūt varētu izbēgt no kara katastrofām, ja būtu iespēja periodiski pārdalīt jēlvielas un tirgus valstīm saskaņā ar viņu ekonomisko svaru — pieņemot saskaņotus un mierīgus lēmumus. Bet nav iespējams to realizēt pašreizējos pasaules saimniecības attīstības kapitālistiskajos apstākļos.

Tādā kārtā pasaules saimniecības kapitālistiskās sistēmas pirmās krīzes rezultātā izcēlās pirmais pasaules karš, bet otrās krīzes rezultātā izcēlās otrais pasaules karš.

Tas, protams, nenozīmē, ka otrais pasaules karš ir pirmā kopija. Gluži otrādi, otrais pasaules karš radikāli atšķiras no pirmā ar savu raksturu. Jāpatur vērā, ka galvenās fašistiskās valstis — Vācija, Japāna, Itālija — pirms uzbruka sabiedrotajām valstīm, iznīcināja savu buržuāziski demokrātisko brīvību pēdējās atliekas, nodibināja savās zemēs nežēlīgu terora režīmu, samina mazo valstu suverēnitātes un brīvas attīstības principu, pasludināja svešu zemju sagrābšanas politiku par savu politiku un paziņoja, lai visi dzird, ka tās gūtas realizēt savus draudus par visu brīvību mīlošo tautu nospiešanu verdzībā.

Tādēļ otrais pasaules karš pret ass valstīm, atšķirībā no pirmā pasaules kara, no paša sākuma ieguva antifašistisku atbrīvošanas kara raksturu, kuŗa viens uzdevums bija arī demokrātisko brīvību atjaunošana. Padomju Savienības iestāšanās

karā pret ass valstīm varēja tikai pastiprināt, — un tiešām pastiprināja, — otrā pasaules kara antifašistisko un atbrīvošanas raksturu.

Uz šā pamata arī izveidojās Padomju Savienības, Amerikas Savienoto Valstu, Lielbritānijas un citu brīvību mīlošo valstu antifašistiskā koalīcija, kam pēc tam bija izšķirēja loma ass valstu bruņoto spēku sagrāvē.

Tāds ir jautājums par otrā pasaules kara izcelsmas un raksturu.

Tagad laikam gan visi atzīst, ka karš tiešām nebija un nevarēja būt nejaušība tautu dzīvē, ka tas īstenībā pārvērtās tautu karā par viņu eksistenci, ka tieši tādēļ tas nevarēja būt ātri pārejošs, zibenīgs.

Kas attiecas uz mūsu zemi, tad tai šis karš bija pats nežēlīgākais un smagākais no visiem kariem, kādi jebkad pārdzīvoti mūsu Dzimtenes vēsturē.

Bet karš bija ne tikai lāsts. Reizē ar to tas bija liela skola un pārbaude visiem tautas spēkiem. Karš atsedza visus faktus un notikumus aizmugurē un frontē, tas bez žēlastības norāva visas segas un aizsegus, kas slēpa valsti, valdību, partiju īsto seju, un izveda tās uz skatuves bez maskas, bez izpušķojumiem, ar visiem to trūkumiem un nopelniem. Karš sarīkoja kaut ko līdzīgu eksāmenam mūsu Padomju iekārtai, mūsu valstij, mūsu valdībai, mūsu komunistiskajai partijai un režimējam to darbu, it kā teikdams mums: lūk, viņi, jūsu cilvēki un organizācijas, viņu darbi un dienas, — aplūkojiet viņus uzmanīgāk un do-diet viņiem pēc viņu darbiem.

Tā ir viena no kara pozitīvajām pusēm. Mums, vēlētājiem, šim apstāklim sevišķi liela nozīme, jo tas palīdz mums ātri un objektīvi novērtēt partijas un tās cilvēku darbību un taisīt pareizus slēdzienus. Citā laikā būtu jāstudē partijas pārstāvju runas un ziņojumi, jāanalizē tie, jāsalīdzina viņu vārdi ar viņu darbiem, jākonstatē rezultāti un tamlīdzīgi. Tas prasa sarežģītu un grūtu darbu, pie kam nav garantijas, ka netiks pielaiestas kļūdas. Cita lieta tagad, kad karš pabeigts, kad karš pats pārbaud-

dījis mūsu organizāciju un vadītāju darbu un konstatējis tā rezultātus. Tagad mums daudz vieglāk tikt skaidrībā un nonākt pie pareiziem slēdzieniem.

Tātad, kādi ir kara iznākumi?

Pastāv viens galvenais iznākums, uz kuŗa pamata radās visi pārējie iznākumi. Šis iznākums ir tāds, ka kara beigās ienaidnieks sakāva, bet mēs kopā ar mūsu sabiedrotajiem izrādījāmies uzvarētāji. Mēs beidzām karu ar pilnīgu uzvaru pār ienaidniekiem, — tas ir galvenais kara iznākums. Bet tas ir pārāk vispārīgs iznākums, un mēs nevaram likt šeit punktu. Protams, sakaut ienaidniekus tādā kārtā kā otrais pasaules karš, kāds vēl nav bijis cilvēces vēsturē, — nozīmē sasniegt vēsturisku uzvaru, vispasaules mērogā. Viss tas pareizi. Bet tomēr tas ir vispārīgs iznākums, un mēs nevaram ar to apmierināties. Lai izprastu mūsu uzvaras lielo vēsturisko nozīmi, nepieciešams iztirzāt šo lietu konkrētāk.

Tātad, kā jāsaprot mūsu uzvara pār ienaidniekiem, ko var nozīmēt šī uzvara no mūsu valsts iekšējo spēku stāvokļa un attīstības viedokļa?

Mūsu uzvara nozīmē, vispirms, ka uzvarējusi mūsu padomju sabiedriskā iekārta, ka padomju sabiedriskā iekārta sekmīgi izturējusi pārbaudījumu kara ugunīs un pierādījusi pilnīgi savu dzīves spēju.

Kā zināms, ārzemju presē ne vienreiz vien izteikti apgalvojumi, ka padomju sabiedriskā iekārta ir «riskants eksperiments», kam lemta neveiksme, ka padomju iekārta ir «kāršu namiņš», kam nav sakņu dzīvē un ko uzspieduši tautai čekas organi, ka pietiek ar nelielu grūdienu no ārienes, lai šis «kāršu namiņš» sabruktu pišļos. Tagad varam sacīt, ka karš apgāzis visus šos ārzemju preses apgalvojumus kā nepamatotus. Karš parādījis, ka padomju sabiedriskā iekārta ir patiesa tautas iekārta, kas izaugusi no tautas dzīvē un saņem tās vareno atbalstu, ka padomju sabiedriskā iekārta ir pilnīgi dzīves spējīga un stabila sabiedrības organizācijas forma.

Mūsu uzvara nozīmē, vispirms, ka uzvarējusi mūsu padomju sabiedriskā iekārta, ka padomju sabiedriskā iekārta sekmīgi izturējusi pārbaudījumu kara ugunīs un pierādījusi pilnīgi savu dzīves spēju.

Mūsu uzvara, otrkārt, nozīmē, ka uzvarējusi mūsu padomju valsts iekārta, ka mūsu daudznāciju padomju valsts izturējusi visus kara pārbaudījumus un pierādījusi savas dzīves spējas.

Kā zināms, ārzemju preses ievērojami darbinieki ne vienu reizi vien izteikušies tādā garā, ka padomju daudznāciju valsts ir «mākslīgs un dzīves nespējīgs veidojums», ka kaut kādu sarežģījumu gadījumā Padomju Savienības sairšana nenovēršama, ka Padomju Savienību gaida Austro-Ungārijas liktenis.

Tagad varam sacīt, ka karš apgāzis šos ārzemju preses ziņojumus kā tādus, kuŗiem nav nekāda pamata. Karš parādījis, ka Padomju daudznāciju valsts iekārta sekmīgi izturējusi pārbaudījumus, kara laikā vēl vairāk nostiprinājusies un izrādījusies par pilnīgi dzīves spējīgu valsti iekārta. Šie kungi nav sapratuši, ka analogija ar Austro-Ungāriju neder, jo mūsu daudznāciju valsts izaugusi nevis uz buržuāziska pamata, kas stimulē nacionālās neuzticības un nacionālā naida jūtas, bet uz padomju pamata, kas, gluži pretēji, kultivē starp mūsu valsts tautām draudzības un brālīgas sadarbības jūtas.

Tomēr pēc kara mācības šie kungi vairs neuzdrošinās uzstāties ar padomju valsts iekārtas dzīves spēju noliegšanu. Tagad runa vairs nav par padomju valsts iekārtas dzīves spējām, jo tās dzīves spējas nav apšaubāmas. Tagad runa ir par to, ka padomju valsts iekārta izrādījusies par daudznāciju valsts paraugu, ka padomju valsts iekārta ir tāda valsts organizācijas sistēma, kur nacionālais jautājums un nāciju sadarbības problēma atrisināta labāk nekā jebkuŗā citā daudznāciju valstī.

Mūsu uzvara, treškārt, nozīmē, ka uzvarējusi padomju bruņotie spēki, uzvarējusi mūsu Sarkanā Armija, ka Sarkanā Armija varonīgi izturējusi visas kara nedienas, pilnīgi sakāva mūsu ienaidnieku armijas un izgāja no kara kā uzvarētāja. (Saucieni no vietas: «Biedra Staļina vadībā!» Visi piecēlās, vētraini, ilgi nerimstoši aplausi, kas pāriet ovācijās.)

Tagad visi atzīst, kā draugi, tā ienaidnieki, ka Sarkanā Armija izrādījās savu lielo uzdevumu augstumos. Bet ne tā tas bija pirms gadiem sešiem pirmskara periodā. Kā zināms, ārzemju preses ievērojami darbinieki un daudzas atzītas autoritātes kara lietās ārzemēs vairākkārt paziņoja, ka Sarkanās Armijas stāvoklis rada lielas šaubas, ka Sarkanā Armija slukti apbruņota un tai nav īsta komandējošā sastāva, ka tās morālais stāvoklis — zem katras kritikas, ka tā, varbūt, arī noderēs aizsardzībai, bet uzbrukumam nav derīga, ka vācu kara spēka triecienu gadījumā Sarkanajai Armijai jāsabruk kā «milzīm uz māla kājām».

Tādi paziņojumi bija ne tikai Vācijā, bet arī Francijā, Anglijā, Amerikā.

Tagad varam teikt, ka karš apgāzis visus šos paziņojumus kā nepamatotus un smieklīgus. Karš parādīja, ka Sarkanā

